

slooth van Schalkwijk (1786-1851) die vanaf 1833 tot aan zijn overlijden in 1851 als wijbisschop in de Hollandse Zending werkzaam was en dus geregeld met de vice-superior van doen had.¹¹ Er was in die zomer van 1847 echter niet onmiddellijk een opvolger voor Ferrieri beschikbaar. Daarom benoemde de vertrekkende diplomaat op 8 september 1847 zelf de Bossche apostolische vicaris-coadjutor en bestuurder van de kerkdistricten van Ravenstein-Megen en Grave-Nijmegen, mgr. Joannes Zwijsen tot waarnemend vice-superior.¹² In zoverre verschildte de nu gecreëerde situatie eigenlijk niet zo veel van de waarneming van Van Nooy in 1828, zij het dat die reeds als aartspriester in de regio werkzaam was. Omdat de achtereenvolgende vice-superiores zoals gezegd tevens de status van diplomatiek vertegenwoordiger bezaten, werd Zwijsen echter ook belast met de behartiging van de belangen van het Pauselijke Hof in Nederland. Daartoe ontving hij een benoeming tot pauselijk zaakgelastigde, zij het uiteraard ook ad interim. Daarmee handelde Ferrieri in de geest van kardinaal-staatssecretaris Gabriele Ferreti die zijn landgenoot had geadviseerd ter overbrugging in deze een beroep te doen op Zwijsen, die immers goede relaties onderhield met koning Willem II. Of de kardinaal daarbij voldoende beseft heeft, dat het vanuit diplomatiek en politiek oogpunt enigszins merkwaardig was om – ook al was het dan maar tijdelijk – een Nederlandse staatsburger het Pauselijke Hof in Den Haag te laten vertegenwoordigen, kan men zich afvragen. Gelukkig voor hem (maar ook voor Zwijsen) hebben zich tijdens dit interregnum dat duurde tot het aantreden van Belgrado op 3 juli 1848 echter geen vervelende incidenten voorgedaan waarbij de Bossche kerkleider in een belangenconflict verzeild raakte. Bisschop Zwijsen die in die jaren ook nog pastoor was in Tilburg, heeft zich tijdens zijn waarnemerschap trouwens nooit in Den Haag gevestigd. Hij 'bestuurde' en 'vertegenwoordigde' vanuit zijn pastorie in Tilburg.¹³ De vier genoemde Italiaanse prelaten resideerden echter wel allen in het regeringscentrum Den Haag.

Met de invoering van een bisschoppelijke hiërarchie in ons land in 1853 verviel de functie van 'vice-superior'. Van nu af aan stonden vier en vanaf februari 1868 vijf bisschoppen aan het hoofd van de vijf bisdommen die samen de Utrechtse kerkprovincie vormden, en wel onder leiding van de zo juist genoemde Joannes Zwijsen die op 4 maart 1853 tot aartsbisschop van Utrecht was benoemd.¹⁴ Zij waren waarlijk kerkleiders, in het bezit van een 'potestas ordinaria', waar

11. Van Wyckerslooth bezat echter geen 'potestas iurisdictionis', doch alleen een 'potestas ordinis'. Voor de daadwerkelijke uitoefening van zijn wijdingsmacht moest hij telkenmale toestemming vragen aan de vice-superior die daartoe niet altijd genegen was. Vgl. J. Kleynjens, 'De jurisdictie van Mgr. van Wyckerslooth in de Hollandsche Missie', in: *Haarlemsche Bijdragen* 54(1937), p. 318-321.

12. Als titulair bisschop van Gerra 'in partibus infidelium' bezat Zwijsen sedert 17 april 1842 ook de 'potestas ordinis'. De kerkdistricten Grave-Nijmegen en Ravenstein-Megen, restanten van de in 1801 opgeheven bisdommen Roermond en Luik, waren in 1840 aan het Bossche vicariaat toegevoegd.

13. In zijn biografie *Joannes Zwijsen, bisschop 1794-1877*, Tilburg, 1996 wijdt J.W.M. Peijnenburg een viertal pagina's aan de benoeming van Zwijsen tot waarnemend vice-superior en pauselijk zaakgelastigde ad interim: zie p. 101-105. Hij heeft hiervoor ook onderzoek gedaan in de Romeinse archieven.

14. In de pauselijke breve Ex qua die van 4 maart 1853 werden de apostolische vicariaten van Breda, Den Bosch en Roermond tot bisdom verheven. De zeven aartspriesterschappen die tot